

॥ कोबातीर्थमंडन श्री महावीरस्वामिने नमः ॥

॥ अनंतलब्धिनिधान श्री गौतमस्वामिने नमः ॥

॥ गणधर भगवंत श्री सुधर्मस्वामिने नमः ॥

॥ योगनिष्ठ आचार्य श्रीमद् बुद्धिसागरसूरीश्वरेभ्यो नमः ॥

॥ चारित्रचूडामणि आचार्य श्रीमद् कैलाससागरसूरीश्वरेभ्यो नमः ॥

आचार्य श्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर

पुनितप्रेरणा व आशीर्वाद

राष्ट्रसंत श्रुतोद्धारक आचार्यदेव श्रीमत् पद्मसागरसूरीश्वरजी म. सा.

जैन मुद्रित ग्रंथ स्केनिंग प्रकल्प

ग्रंथांक : १

श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र

आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
कोबा, गांधीनगर-श्री महावीर जैन आराधना केन्द्र
आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
कोबा, गांधीनगर-३८२००७ (गुजरात)
(079) 23276252, 23276204
फेक्स : 23276249

Websiet : www.kobatirth.org

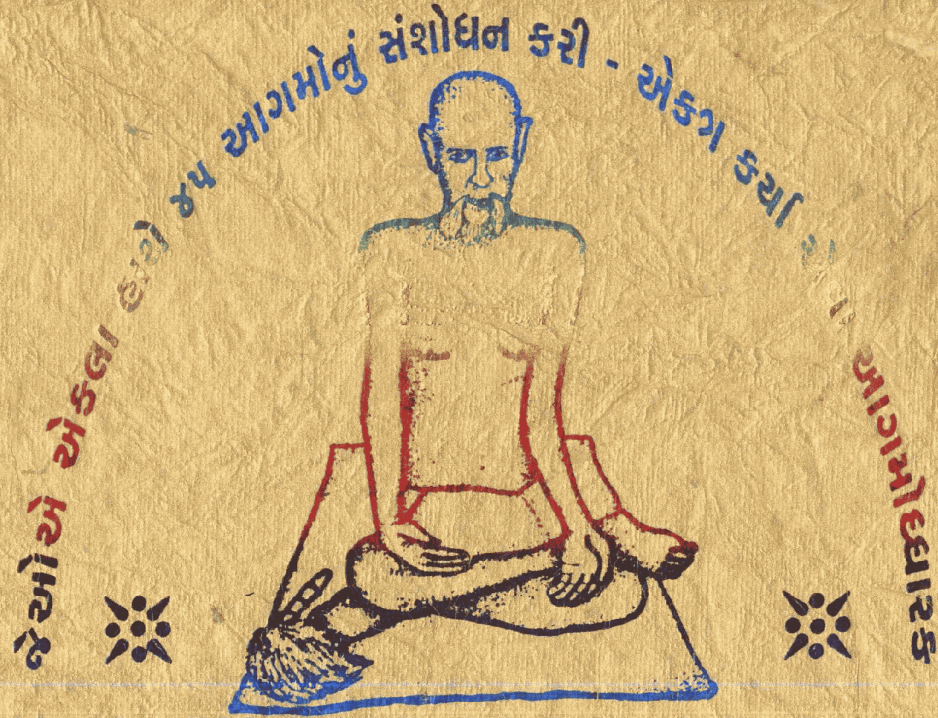
Email : Kendra@kobatirth.org

शहर शाखा

आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
शहर शाखा
आचार्यश्री कैलाससागरसूरि ज्ञानमंदिर
त्रण बंगला, टोलकनगर
परिवार डाइनिंग हॉल की गली में
पालडी, अहमदाबाद - ३८०००७
(079) 26582355

P14036

॥ श्री तंदुलवेयालिय सूत्रम् ॥

પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી આનંદસાગરમૂરીશ્વરજી મ.સા.ના ચરણે શત્ શત્ વંદન...

देवसूर तपागच्छ समाचारी संरक्षक-सुविहित सिध्धांत पालक

बहुश्रुतोपासक-गीतार्थवर्य-चारित्र चूडामणि-आगमोद्धारक पूज्यपाद आचार्यदेवेश

श्री आनंदसागर सूरेश्वरजी महाराजा संशोधित-संपादित ४५ आगमेषु

॥ श्री तन्दुलवैचारिक सूत्रं ॥

❀ आलेखन कार्य-प्रेरक-वाहक ❀

प्रवचन प्रभावक पू. आ.श्री हेमचन्द्रसागर सूरिजी म.सा. शिष्यरत्न पू. गणिवर्यश्री पूर्णचन्द्रसागरजी म.सा.

❀ आलेखन कार्यवाहक संस्था ❀

पूज्यपाद सागरजी महाराजा संस्थापित जैनानंद पुस्तकालय-सुरत

आलेखन कार्ये किंचित् संस्मरणाणि

* आलेखन कार्ये आशीवृष्टिकारका :

पू. गच्छा. आ. श्री सूर्योदयसागर सूरेश्वरजी म.सा.

पू. आ. श्री. नरेन्द्रसागर सूरेश्वरजी म.सा.

पू. आ. श्री अशोकसागर सूरिजी म.सा.

पू. आ. श्री जिनचन्द्रसागर सूरिजी म.सा.

पू. आ. श्री हेमचन्द्रसागर सूरिजी म.सा.

* आलेखन कार्ये केचित् मार्गदर्शका :

पू. आ. श्री दोलतसागर सूरिजी म.सा.

पू. पं. श्री हर्षसागरजी म.सा.

पू. गणीश्री सागरचन्द्रसागरजी म.सा.

पू. गणी श्री नयचन्द्रसागरजी म.सा.

पू. गणी श्री अक्षयचन्द्रसागरजी म.सा.

पू. मुनि श्री लब्धिचन्द्रसागरजी म.सा.

माहिती दर्शक पत्र

■ आलेखन कार्ये सहयोग प्रदाता :

मुनिश्री आगमचन्द्रसागरजी म.सा.

श्राद्धगुण संपन्न श्री नरेन्द्रभाई मुक्तिलाल महेता (सूर्यगामवाला)

■ प्रथम संस्करण - सं. २०६१, का. सु.५.

■ कृति - २५०

■ कोऽधिकारी...?- श्रुत भाण्डागारं श्रमण प्रधान चतुर्विध संघाश्च

■ संग्राहकालय - जैनानंद पुस्तकालय, गोपीपुरा, सुरत।

■ व्यवस्थापका :

श्री उषाकांतभाई झवेरी- श्री नरेशभाई मद्रासी-श्री श्रेयस के. मर्चंट

■ आवास : निशा-१ १ले माले ,गोपीपुरा, काजीनुं मेदान,

तीनबत्ती, सुरत. दूरभाष - २५९८३२६(०२६१)

■ मुद्रण कार्यवाहक

श्री सुरेश डी. शाह (हेष्मा)-सुरत।

संपादक श्री

॥ પ્રાક્-કથન ॥

॥ કત્થ અમ્હારિસા પાળી દુષમા-દોષ દુષિયા, હા; અણાહા કહં હૂન્તા...! ન હૂન્તો જડ્ઝ જિણાગમો ॥

દુષ્મકાળે જિનાગમ-જિન પ્રતિમા ભવિયણ કું આધારા...!!

ભવાટવીમાં ભ્રમિત પ્રાણીને ભીમ મહાટવીમાંથી બહાર લાવનાર મિથ્યાત્વરૂપ અંધકારમાંથી પ્રકાશ તરફ ગતિ કરાવનાર શ્રુતજ્ઞાનની મહત્તા અદ્વિતીય કક્ષાની છે. શ્રુતજ્ઞાનનો મહીમા પરમ મનનીય અને માનનીય હોવાના કારણે પ્રભુ શાસનમાં પરમ આધાર ભૂત કરણ તરીકે ગણના કરી છે. આગમએ વીર પ્રભુની વાણી સ્વરૂપ છે.

આગમોની રચના કાળ :- પ્રભુ મહાવીર સ્વામીના શાસનની અપેક્ષાએ વીર નિર્વાણ સંવત પૂર્વે ૨૮, વિક્રમ સંવત પૂર્વે ૪૮૯ વર્ષે વૈશાખ સુદ એકાદશી દિને તારક તીર્થંકર પ્રભુ મહાવીર દેવની ત્રિપટીને પામી આઘ ગણધર અનંતલબ્ધિ નિધાન શ્રી ઈન્દ્રભૂતિ (ગૌતમસ્વામીજી) આદિ એકાદશ ગણધરોએ આગમોની રચના કરી તેજ ક્ષણે પ્રભુએ તેની યથાર્થતા-ગણાનુજ્ઞા-શાસનાનુજ્ઞા આદિના વાસકેપથી જાહેર કરી.

ગણધર ભગવંતના શિષ્યો-મુનિઓએ યથાયોગ્યતાનુંસાર શિષ્ય-પ્રશિષ્યાદિ પરિવારને વિનયપૂર્વક શાસ્ત્ર નિર્દિષ્ટ વિધિ-મર્યાદા પૂર્વક ગુરૂ પાસેથી મુખપાઠ રીતે દ્વાદશાંગીનો અભ્યાસ કરતા હતાં, લખીને કે લખેલ પુસ્તકો દ્વારા ભણવા અંગે તત્કાળે પરંપરા ન હતી.

પ્રથમ વાચના :- વીર પ્રભુના નિર્વાણબાદ તેમની પટ્ટ પરંપરામાં પાંચમા કેવલી તરીકે પ્રસિધ્ધ શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામીજીના સમયમાં વિષમકાલના બલના પ્રભાવે ભયંકર બાર વર્ષીય દુકાલ પડ્યો સાધુઓ અનુકૂળતા મુજબ વેર વિખેર થયાં, સાથો સાથ વીર નિ. સં. ૧૫૫ લગભગમાં નંદવંશના સામ્રાજ્યનો પલટો થયો, દેશમાં ભયંકર આંધી વ્યાપી, જૈન શ્રમણોના વિહારના કેન્દ્રરૂપ મગધદેશની

॥ પ્રાક્-કથન ॥

૧

સંપાદક શ્રી

રાજધાની પટણા અને પંજાબ વચ્ચેના પ્રદેશો ભીષણ પરિસ્થિતિમાં મૂકાયા, શ્રમણ સમુદાયના વિખરાઈ જવાથી આગમોનું પઠન-પાઠન ખુબ જ અવ્યવસ્થિત થયું, જ્ઞાની પુરુષોમાંથી કેટલાયે સ્વર્ગે પધાર્યા, મુખપાઠની પધ્ધતિ પર એક જબરદસ્ત ધક્કો લાગ્યો પરિસ્થિતિને સુધારવા વીર નિ. સં.-૧૬૦ લગભગમાં પાટલીપુત્ર નગરે (પટના-બિહાર) શ્રી સ્થુલભદ્ર સ્વામીની અધ્યક્ષતામાં શ્રમણસંઘ એકત્રિત થયો, ગીતાર્થોની સલાહ મુજબ દ્વાદશાંગીની સંકલના વ્યવસ્થિત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો, પ્રાયઃ આ પ્રથમ આગમ વાચના થઈ તેનું નામ ‘ શ્રી દ્વાદશાંગ-શ્રુતસંકલન’ નામે પંકાયાનો ઇતિહાસ મળે છે.

દ્વિતીય વાચના :- તેમના પછી જિનકલ્પીના અભ્યાસક આર્ય મહાગિરીજીના ગુરુ ભ્રાતા પૂ. આ. શ્રી આર્ય સુહસ્તિ સૂરિ પ્રતિબોધિત પ્રભુ શાસનના ચરમ ભક્ત સમ્રાટ સંપ્રતિએ ઉજ્જૈનમાં આર્ય સુહસ્તિ મ. ને વિનંતી કરી તેમના સાનિધ્યમાં વીર નિ. સં. ૨૪૫ થી ૨૮૧ના વર્ષોમાં જિનાગામની સાચવણી સુરક્ષિત રહે તેવા યથાર્થ પ્રયાસો કર્યા, પઠન-પાઠનની વ્યવસ્થામાં આવેલી ખામીને દૂર કરી જેથી આ બીજી વાચનાનું નામ ‘ આગમ સંરક્ષણ વાંચના’ દૃષ્ટિ ગોચર થાય છે.

તૃતીય વાચના :- મૌર્ય રાજવંશીઓનો સેનાપતિ પુષ્યમિત્રે રાજદ્રોહ કરી રાજા બન્યો ધર્માધ બનેલા સમ્રાટ સંપ્રતિની શાસન પ્રભાવનાને નામ શેષ કરવા તેણે જૈન શ્રમણો તથા બૌદ્ધ શ્રમણોના શિરચ્છેદ કરાવી કાળો કેર વર્તાવ્યો, સાધુઓ પ્રાણ રક્ષાર્થે કલિંગ દેશ તરફ ચાલ્યા ગયા, કલિંગાધિપતિ મહામેઘવાહન ખારવેલ મહારાજા પરમ જૈન હતાં. આ પ્રમાણે પ્રાણ બચાવવાની વ્યથામાં જિનાલયો તથા, આગમ પઠન-પાઠનની વ્યવસ્થાને જબરદસ્ત હાની થવા પામી, કલિંગ દેશના રાજા ભિક્ષુરાય ખારવેલે તેનો પરાજય કરી ફરી જીવંત કરવા પ્રયાસ કર્યો વીરનિ. સં. ૩૦૦ થી ૩૩૦ સુધીના મધ્યાહ્ન કાલમાં મુનિ સમ્મેલનમાં જિનકલ્પિની તુલના કરનાર પૂ.આ. મહાગિરીના શિષ્યો-પ્રશિષ્યો આ. બલિસ્સહ સૂ.મ. આ. દેવાચાર્ય, આ. ધર્મસેન વિગેરે ૨૦૦ શ્રમણો, આ. સુસ્થિત સૂરિ વગેરે સ્થવિર કલ્પિ ૩૦૦ શ્રમણો, આર્યા પોઈણી વિગેરે ૩૦૦ શ્રમણીઓ, સીવંદ, ચૂર્ણક, સેલગ વગેરે ૭૦૦ શ્રાવકો અને પૂર્ણ મિત્રાહિ ૭૦૦ શ્રાવિકા દ્વારા ત્રીજી આગમ

વાચનામાં અગિયાર અંગો અને દશ પૂર્વોના પાઠોને વ્યવસ્થિત કરવામાં આવ્યા.

ચતુર્થ વાચના :- કાલાધિન અંતિમ દશપૂર્વધર, બાલ વૈરાગી, અનુપમ સંવેગી શ્રી વજ્રસ્વામીએ અંતિમ સમયે સ્વ પદ્મવર શ્રીવજ્રસેન સૂ.મ.ને ભયંકર દુકાલના ચરમ સમયની જાણમાં 'લાખ સોનેયા આપીને એક હાંડી ભાતની ચડશે તેના બીજા દિવસથી સુકાલ થશે' આ વાત જણાવી આવો ભયંકર દુકાલ વીર નિ. સં. ૫૮૦ થી ઉત્તર ભારતમાં વ્યાપ્ત થયો. જેમાં ગણો-કુલો-વાચકવંશો માત્ર નામશેષ થઈ ગયા. આગમ વારસો ટકાવનાર મુનિપુંગવોની સંખ્યા જૂજ થઈ ગઈ કાળ-બળ ક્ષયે ધારણા શક્તિની અનુકૂલતા પ્રમાણે પણ જો આગમનું સંકલન કરવામાં નહીં આવે તો રહ્યા સાધુઓ પણ રહેલા આગમના વારસાને સાચવવા સમર્થ ન નિવડી શકે માટે ભવિષ્યના અલ્પશક્તિવાળા પણ મેઘાવી સાધુઓને રાખવામાં વિષયાનુસંધાન દ્વારા સુગમતા સાંપડે-તેથી સમકાલીન અન્ય પ્રભાવક આચાર્યોની સંમતિ લઈ શ્રી આર્યરક્ષિત સૂરિ મ. ચાર અનુયોગની વ્યવસ્થા કરી. આગમોને ચિરંજીવ બનાવ્યા વીર નિ. સં. ૫૮૨ લગભગમાં દશપુર (મંદસૌર) (માલવા) નગરે ચોથી વાચના થઈ.

પંચમ વાચના :- વીર સં. ૮૩૦ થી ૮૪૦ લગભગમાં પૂ. આ. સ્કંદિલ સૂરિએ ઉત્તરાપથના મુનિઓને મથુરામાં તથા નાગેન્દ્રવંશીય પરમ પ્રભાવક શ્રી હિમવંત ક્ષમા શ્રમણના શિષ્ય આ. શ્રી નાગાર્જુન સૂરિએ દક્ષિણાપથના મુનિઓને વલભીમાં આગમોની સંકલના કરવા એકઠા થયા કીંતુ તે સમયની દેશગત અંધાધુંધીના કારણે એક જ સાથે ભિન્ન-ભિન્ન સ્થળે આગમવાચનાઓ કરી ભવિષ્યમાં માથુરી અને વલભીવાચનાઓના પાઠ ભેદોનું સમન્વય સહજ થઈ જશે આ હેતુપૂર્વક પાંચમી વાચના કરી.

ષષ્ઠી વાચના :- તેજ ભાવનાઓ અનુસાર માથુરી વાચનાના વારસદાર આ. શ્રી દેવર્દિગણી ક્ષમાશ્રમણે તથા વલભીવાચનાના વારસદાર આ. શ્રી કાલક સૂરિએ ભેગા મળી. શ્રમણ સંઘને એકત્રિત કરી, કાલકમે વિણસી જતા આગમના ખજાનાને સ્થાયી બનાવવાના શુભ આશયથી શ્રી શત્રુંજયાધિષ્ઠાયક શ્રી કપર્દીયક્ષ આદિ દૈવીક સહાયકથી ૫૦૦ આચાર્યાદિઓએ મળી વલભીપુર(વળા સૌરાષ્ટ્ર)માં

પુસ્તકા૩૬ રૂપ આગમ વાચના કરી, આ વાચનામાં ચોરાશી આગમોનું વ્યવસ્થિત સંકલન તાડપત્રના પાના ઉપર લિપિબધ્ધ કરી આગમોને પુસ્તકા૩૬ કરવાનું કાર્ય સાધુ ભગવંતોએ કર્યું. તેમજ અન્ય મહત્વના ગ્રંથોનું પુસ્તકાલેખન કાર્ય થયેલ, ત્યારબાદ સાધુ સત્યમિત્ર સ્વર્ગે ગયા અને વીર નિ. સં. ૧૦૦૦માં વર્ષે પૂર્વજ્ઞાનનો વિચ્છેદ થયો તેમ મનાય છે.

પ્રભુવીરના શાસનમાં ઉપરોક્ત ‘છ’ વાચનાઓના માધ્યમે ૧૦૦૦ વર્ષના ગાળામાં થયેલ શ્રુતોધ્ધારનો ઈતિહાસ મોજૂદ છે. ત્યાર પછી ૧૫૦૦ વર્ષ સુધી આગમ વાચનાનો કે શ્રુતોધ્ધારનો કોઈ ઉલ્લેખ નથી મળતો.

તેમજ વિષમકાળના પ્રભાવથી ૧૦મી સદીની સમાપ્તિ કાળથી શિથિલાચારની વૃદ્ધિ થવાથી આગમિક જ્ઞાનની પરંપરા સુવિહિત ગીતાર્થ, આચાર સંપન્ન શ્રમણોના હાથમાં રહી નહીં પરિણામે હસ્તલિખિત પ્રતોમાં રહેલ આગમો અધિકારીને પણ મળવા દુર્લભ બન્યા.

છેવટે વીસમી સદીના ઉત્તરાર્ધના પ્રારંભકાળે સુવિહિત સંવેગી સાધુઓમાં આચાર નિષ્ઠા, વિશિષ્ટ વૈરાગ્યની પ્રબલ ભૂમિકા આદિ સુદૃઢ હોવા છતાંય આ બધાને ટકાવવા માટેના જરૂરી સંજોગો ન મળતાં આગમિક જ્ઞાનની માત્રા પઠન-પાઠનની શાસ્ત્રીય પરંપરા સુરક્ષિત ન રહી શકવાના કારણે ખુબ જ અલ્પ માત્રામાં રહેવા પામી

આવા અવસરે શ્રમણસંઘની ૧૮ પ્રસિધ્ધ શાખાઓમાં વધુ પ્રભાવશાળી ‘સાગરશાખા’ના અદિતીય પ્રતિભા સંપન્ન પ્રૌઢધીષણશાલી અનેકવાદો કરી તપાગચ્છની વિજય પતાકા ફેલાવનાર પૂ. મુનિરાજ શ્રી ઝવેરસાગરજી. મ.ના. એક માત્ર શિષ્ય નવ માસના ટૂંકા ગાળાનો જ ગુરૂ સહવાસ છતાં પૂર્વજન્મની આરાધનાના બળે એકલે હાથે ન્યાય-વ્યાકરણ, આગમટીકા આદિ અનેક સાધના ગ્રંથોનું અગાધ વિદ્વત્તા પૂર્ણ જ્ઞાન મેળવી પૂ. ગુરૂદેવ શ્રી ઝવેરસાગરજી મ.ની આગમોની પારદૃશ્યતાના વારસાને તે ગુરૂદેવશ્રીના અન્તિમ સમયના “ આગમો કા અભ્યાસ બરોબર કરના ” શબ્દ પાછળ રહેલ ઉંડા અંતરના આશિષના બળે આગમિક તલસ્પર્શી અગાધ માર્મિક જ્ઞાન આપ મેળે મેળવી વીર નિ. સં. ૨૪૪૦ વિ.સં. ૧૯૭૦માં કો’ક મંગલ ચોઘડીએ જિનશાસનના એક મહાન ધુરંધર સમર્થક પ્રભાવક શાસ્ત્રોના પારગામી

આચાર્યભગવંતો વર્ષો જૂની શ્રમણસંઘની ફરજ અને જવાબદારી રૂપ આગમોના અણમોલ વારસાને સુરક્ષીત રાખવાના પ્રશ્ને ફરીથી ઉપસ્થિત કરી.

રાજ્યદ્વારી ઉપદ્રવો, ધર્માધ ઝનૂન, બ્રિટીશ હકૂમત, જનતામાં ફેલાયેલ કાન્તિકારી વિચારધારા, પશ્ચાત્ય કેળવણીના સંસ્કાર આદિ સંઘર્ષ કાળમાં પુસ્તકો પ્રતો મેળવવી અતિકઠીન હતી તે સમયે જુદા જુદા ખૂણે રહેલી હસ્તપ્રત-તાડપત્ર આદિ પરથી સંશોધન કરી જાત મહેનતે પ્રેસકોપીથી માંડીને સુધારવા સુધીની સંપૂર્ણ દેખરેખ જવાબદારીથી આગમ ગ્રંથોની મર્યાદિત પ્રતિઓ છપાવી સામુદાયિક વાચનાઓ વિ. સં. ૧૯૭૧થી ૧૯૭૭ સુધીમાં પાટણ-કપડવંજ-અમદાવાદ-સુરત આદિ ક્ષેત્રોમાં છ-છ મહીનાની વાચનાઓ ગોઠવી સેંકડો સાધુ-સાધ્વીઓને આગમોને વાંચવાની પરિપાટી આદિનો સંપૂર્ણ ખ્યાલ કરાવ્યો સાત સામુહિક વાચનાઓમાં ૨૬ ગ્રંથો વાંચ્યા તેમાં લગભગ ૨,૩૩,૨૦૦ શ્લોકની વાચના આપી તથા આગમ દિવાકર પૂ. મુનિશ્રીપુણ્યવિજયજી મ. આદિને પણ આ ક્ષેત્રે આગળ વધવા અંગૂલ નિર્દેશ કરી આ મહાપુરુષે શ્રુત સરિતાને ધોધમાર વહેતી કરી છે.

આ મહાપુરુષ તે પ્રાતઃ સ્મરણીય ગુજરાત-માલવા-રાજસ્થાન-બંગાલ- બિહાર આદિ અનેક ક્ષેત્ર સંઘો તથા સુરત સંઘના આમૂલચૂલ ઉપકારી, આગમોધ્ધારક ધ્યાનસ્થ સ્વર્ગસ્થ પ.પૂ. આચાર્યશ્રી આનંદસાગર સૂરીશ્વરજી મહારાજ જેઓ ‘ પૂ. સાગરજી મ.’ ના લાડીલા, હૂલામણા નામથી પણ પ્રસિદ્ધ હતાં તેમના જ સંશોધિત આગમો અમને પ્રતાકારે પુર્ન મુદ્રિત કરાવવાનો લાભ પ્રાપ્ત થયો છે. તા.ક. વર્તમાન કાળે ગ્રન્થો, શાસ્ત્રો, સુવિહિત ગીતાર્થ આચાર્ય ભગવંતો, ઇતિહાસકારો પાસેથી પ્રાપ્ત થતી માહિતી અનુસાર વીર નિર્વાણના ૧૦૦૦ વર્ષમાં છ-છ વાચના-સંકલન બાદ ૧૫૦૦ વર્ષ સુધીમાં આવું કોઈ કાર્ય થયેલ જણાતું નથી ત્યાર બાદ એકલા હાથે આપ બળે સૌ પ્રથમ આગમ ઉધ્ધારના ભગીરથ કાર્યને કરનાર ગુરૂદેવને કોટી-કોટી વંદના...

॥ પ્રાક્-કથન ॥

૫

સંપાદક શ્રી

॥ श्री तन्दुलवैचारिक सूत्रं ॥

निज्जरियजराभरणं वंदित्ता जिणवरं महावीरं । वोच्छं पङ्गनगमिणं तंदुलवेयालियं नाम ॥ १ ॥ ४४८ ॥ सुणह गणिए दस दसा वाससयाउस्स जह विभज्जन्ति । संकलिए (५० वोगसिए) वाससए जं चाऊ सेसयं होइ ॥ २ ॥ जत्तियमिन्ने दिवसे जत्तिय राई मुहुत्त ऊसासे । गब्भंमि वसइ जीवो आहारविहिं च वोच्छामि ॥ ३ ॥ (द्वारगाथा) दोन्नि अहोरत्तसए संपुण्णे सत्तसत्तरि चेव । गब्भंमि वसइ जीवो अब्भमहोरत्तमन्नं च ॥ ४ ॥ ए उ अहोरत्ता नियमा जीवस्स गब्भवासंमि । हीणाहिया उ इत्तो उवधायवसेण जायन्ति ॥ ५ ॥ अट्ठ सहस्सा तिन्नि उ सया मुहुत्ताण पण्णवीसा य । गब्भगओ वसइ जीवो नियमा हीणाहिया इत्तो ॥ ६ ॥ तिन्नेव य कोडीओ चउदस य हवन्ति सयसहस्साइ । दस चेव सहस्साइ दोन्नि सया पन्नवीसा य ॥ ७ ॥ उस्सासानिस्सासा इत्तिअमित्ता हवन्ति संकलिया । जीवस्स गब्भवासे नियमा हीणाहिआ इत्तो ॥ ८ ॥ आउसो ! इत्थीए नाभिहिट्ठा सिरादुगं पुप्फनालियागारं । तस्स य हिट्ठा जोणी अहोमुहा संठिया कोसा ॥ ९ ॥ तस्स य हिट्ठा चूयस्स मंजरी तारिसा उ मंसस्स । ते रिउकाले फुडिया सोणियलवया विमुंचन्ति ॥ १० ॥ कोसायारं जोणीं संपत्ता सुक्कुमीसिया जइया । तइया जीवुववाए जोग्गा भणिया जिणिंदेहिं ॥ ११ ॥ बारस चेव मुहुत्ता उवरि विट्ठंस गच्छई सा उ । जीवाणं

॥ श्री तन्दुलवैचारिक सूत्रं ॥

१

पू. सागरजी म. संशोधित

परिसंखा लक्खपुहुत्तं च उक्कोसा ॥ २ ॥ पणपण्णाय परेणं जोणी पमिलायए महिलियाणं । पणसत्तरीय परओ वासेहि पुमं भवेऽबीओ ॥ ३ ॥ वाससयाउयमेयं परेण जा होइ पुव्वकोडीओ । तस्सद्धे अभिलाया सव्वाउयवीसभागो ३ ॥ ४ ॥ रत्तुक्कडा य इत्थी लक्खपुहुत्तं च बारस मुहुत्ता । पिउसंख सयपुहुत्तं बारस वासा ३ गब्भस्स ॥ ५ ॥ दाहिणकुच्छी पुरिसस्स होइ वामा ३ इत्थियाए ३ । उभयंतरं नपुंसं तिरिए अट्टेव वरिसाइं ॥ ६ ॥ इमो खलु जीवो अम्मापिउसंयोगे भाऊयोयं पिउसुक्कं तं तदुभयसंसद्धं कलुसं किव्विसं तप्पढमयाए आहारं आहारित्ता गब्भत्ताए वक्कमइ । १ (२) सत्ताहं कललं होइ, सत्ताहं होइ अब्बुयं । अब्बुया जायए पेसी, पेसीओवि घणं भवे ॥ ७ ॥ तो पढमे मासे करिसूणं पलं जायइ बीए मासे पेसी संजायए घणा तईए मासे माउए डोहलं जणेइ चउत्थे मासे माऊए अंगाइं पीणेइ पंचमे मासे पंच पिंडियाओ पाणिं पायं सिरं चेव व्वत्तेइ छट्ठे मासे पित्तसोणियं उवचिणेइ सत्तमे मासे सत्त सिरासयाइं पंच पेसीसयाइं नव धमणीओ नवनउयं च रोमकूवसयसहसुसाइं निव्वत्तइ, विणा केसमंसुणा अब्बुट्ठाओ रोमकूवकोडीउ निव्वत्तेइ, अट्ठमे मासे वित्तीकप्पो हवइ । २ । जीवस्स णं भंते ! गब्भगयस्स समाणस्स अत्थि उच्चारेइ वा पासवणेइ वा खेलेइ वा सिंघाणेइ वा वंतेइ वा०?, णो इणट्ठे समट्ठे, से केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ जीवस्स गब्भगयस्स समाणस्स नत्थि उच्चारेइ वा जाव सोणिएइ वा?, गो०! जीवे णं गब्भगए समाणे जं आहारमाहारेइ तं चिणाइ सोइंदियत्ताए चक्खु० घाणिंदि० जिब्भिं० फासिं० अट्ठिअट्ठिमिजकेसमंसुरोमनहत्ताए, से एएणं अट्ठेणं गो०! एवं वुच्चइ जीवस्स णं गब्भगयस्स समाणस्स नत्थि उच्चारेइ वा जाव सोणिए वा । ३ । जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे पहु

મુહેળં કાવલિયં આહારં આહારિત્તે?, ગો ! નો ઇળદે સમદે, સે કેળદેળં ભંતે! એવં વુચ્ચઙ્ગ જીવે ણં ગમ્મગા સમાળે નો પહૂ મુહેળં
 કાવલિયં આહારં આહારિત્તે?, ગો! જીવે ણં ગમ્મગા સમાળે સવ્વઓ આહારેઙ્ગ સવ્વઓ પરિણામેઙ્ગ સવ્વઓ ઝસસઙ્ગ સવ્વઓ નીસસઙ્ગ
 અભિક્કવળં આહારેઙ્ગ જાવ અભિક્કવળં નીસસઙ્ગ આહચ્ચ આહારેઙ્ગ જાવ આહચ્ચ નિસ્સસઙ્ગ, સે માઝીવરસહરણી પુત્તજીવરસહરણી,
 પુત્તજીવરસહરણી માઝીવપડિબદ્ધા પુત્તજીવં ફુડા તમ્હા આહારેઙ્ગ તમ્હા પરિણામેઙ્ગ, અવરાઙ્ગિ ય ણં પુત્તજીવપડિબદ્ધા માઝીવફુડા
 તમ્હા ચિળાઙ્ગ તમ્હા ઉવચિળાઙ્ગ, સે એળં અદેળં ગો! એવં વુચ્ચઙ્ગ જીવે ણં ગમ્મગા સમાળે નો પહૂ મુહેળં કાવલિયં આહારં આહારિત્તે
 ૧૪) જીવે ણં ભંતે ! ગમ્મગા સમાળે કિમાહારં આહારેઙ્ગ?, ગો! જં સે માયા નાળાવિહાઓ રસવિગઙ્ગઓ તિત્તકઙ્ગઅકસાયંબિલમ્હુરાઙ્ગ
 દવ્વાઙ્ગ આહારેઙ્ગ તઓ એગદેસેળં ઓઅમાહારેઙ્ગ, તસ્સ ફલભિંટસરિસા ઉપ્પલનાલોવમા ભવઙ્ગ નામ્મી, રસહરણી જળણીએ સયાઙ્ગ નામ્મીએ
 પડિબદ્ધા નામ્મીએ, તાઓ ગમ્મો ઓયં આઙ્ગયઙ્ગ, અળ્હયંતીએ આયાએ, તીએ ગમ્મોઙ્ગિ વઙ્ગઙ્ગ જાવ જાઝત્તિ ૧૫) કઙ્ગ ણં ભંતે! માઝાંગા
 પં?, ગો! તઓ માઝાંગા પં તં-મંસે સોળીએ મત્થુલુંગે, કઙ્ગ ણં ભંતે! પિઝાંગા પં?, ગો! તઓ પિઝાંગા પં તં-અઢ્ઢિં
 અઢ્ઢિમિંજા કેસમંસુરોમનહા ૧૬) જીવે ણં ભંતે! ગમ્મગા સમાળે નરેસુ ઉવવજ્જિજ્ઞા?, ગો! અત્થેગઙ્ગ, ઉવવજ્જિજ્ઞા અત્થેગઙ્ગ નો
 ઉવવજ્જિજ્ઞા, સે કેળદેળં ભંતે ! એવં વુચ્ચઙ્ગ જીવે ણં ગમ્મગા સમાળે નરેસુ અત્થેગઙ્ગ ઉવવજ્જિજ્ઞા અત્થેગઙ્ગ નો ઉવવજ્જિજ્ઞા?, ગો,
 જે ણં જીવે ગમ્મગા સમાળે સન્ની પંચિંદિએ સવ્વાહિં પજ્જતીહિં પજ્જતે વીરિયલદ્ધીએ વિભંગનાળલદ્ધીએ વેઝવ્વિઅલદ્ધીએ,

वेउव्विअलब्धिपत्ते पराणीअं आगयं सुच्चा निसम्म पएसे निच्चूहइ ता वेउव्वियसमुग्घाएणं समोहणइ ता चाउरंगिणिं सेन्नं सन्नाहेइ ता पराणीएणं सद्धिं संगामं संगामेइ, से णं जीवे अत्थकामए रज्जं भोगं कामं अत्थकंखिए रज्जं भोगं कामं अत्थपिवासिए रज्जं भोगं कामं तच्चित्ते तम्मणे तल्लेसे तदञ्जवसिए तत्तिव्वञ्जवसाणे तयट्ठोवउत्ते तदप्पियकरणे तब्भावणाभाविए, एयंसि च णं अंतरंसि कालं करिज्जा नेरइएसु उववज्जिज्जा, से एएणं अट्ठेणं एवं वुच्चइगो०! जीवे णं गब्भगए समाणे नेरइएसु अत्थेगइए उववज्जिज्जा अत्थेगइए नो उववज्जिज्जा । ७। जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे देवलोएसु उववज्जिज्जा?, गो०! अत्थेगइए उवव० अत्थे० नो उवव०, से केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ अत्थे० जाव नो उवव०?, गो०! जे णं जीवे गब्भगए समाणे सणणी पंचिंदिए सव्वाहिं पज्जत्तीहिं विउव्वियलब्धीए वीरियलब्धीए ओहिनाणलब्धीए, तहारुवस्स समणस्स वा माहणस्स वा अंतिए एगमवि आयरियं धम्मियं सुवयणं सुच्चा निसम्म तओ से भवइ तिव्वसंवेगसंजायसट्ठे तिव्वधम्माणुरायरत्ते, से णं जीवे धम्मकामए पुण्णं सगं मुख्खं धम्मकंखिए पुन० सगं मुख्खं धम्मपिवासिए पुन० सगं मुख्खं, तच्चित्ते जाव तब्भावणाभाविए, एयंसि णं अंतरंसि कालं करिज्जा देवलोएसु उववज्जिज्जा, से एएणं अट्ठेणं गो०! एवं वुच्चइ अत्थेगइए उववज्जिज्जा अत्थेगइए नो उववज्जिज्जा । ८। जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे उत्ताणए वा पासिल्लए अंबखुज्जए वा अच्छिज्ज वा चिट्ठिज्ज वा निसीइज्ज वा तुयट्ठिज्ज वा आसइज्ज वा सइज्ज वा माऊए सुयमाणीए सुयइ जागरमाणीए जागरइ सुहिआए सुहिओ भवइ दुहिआए दुक्खिओ भवइ?, हंता गो०! जीवे णं गब्भगए समाणे

॥ श्री तन्दुलवैचारिक सूत्र ॥

४

पू. सागरजी म. संशोधित

उत्ताणए वा जाव दुक्खिआए दुक्खिओ भवइ । १ । थिरजायंपि हुं रक्खइ सभ्मं सारक्खई तओ जणणी । संवाहई तुयट्टई रक्खइ गब्भं
 च अप्पं च ॥ ८ ॥ अणुसुयइ सुयंतीए जागरमाणीए जागरइ गब्भो । सुहियाए होइ सुहिओ दुहिआए दुक्खिओ होइ ॥ ९ ॥ उच्चारे पासवणे
 खेले सिंघाणओऽवि से नत्थि । अट्ठिऽट्ठिमिंजनहकेसमंसुरोमेसु परिणामो ॥ २० ॥ आहारो परिणामो उस्सासे तह य चेव नीसासो ।
 सव्वपएसेसु भवई कवलाहारो य से नित्थि ॥ १ ॥ (५० एवं बुंदिमइगओ गब्भे संवसइ दुक्खिओ जीवो । परमतमिसंघयारे अमेज्झभरिए
 पएसंमि ॥ १ ॥) आउसो ! तओ नवमे मासे तीए वा पडुप्पन्ने वा अणागए वा चउण्हं माया अन्नयरं पयायइ, तं-इत्थिं वा इत्थिरूवेणं
 पुरिसं वा पुरिसरूवेणं नपुंसगं वा नपुंसगरूवेणं बिंबं वा बिंबरूवेणं 'अप्पं सुक्कं बहं उउयं, इत्थीया तत्थ जायई । अप्पं उउयं बहं सुक्कं,
 पुरिसो तत्थ जायइ ॥ २ ॥ दुण्हंपि रत्तसुक्काणं, तुल्लभावे नपुंसओ । इत्थीओयसमाओगे, बिंबं (वा) तत्थ जायइ ॥ ३ ॥ १० । अहव णं
 पसवणकालसमयंसि सीसेण वा पाएहिं वा आगच्छइ संममागच्छइ, तिरियमागच्छइ विणिघायमावज्जइ । ११ । कोई पुण पावकारी
 बारस संवच्छराइं उक्कोसं । अच्छइ उ गब्भवासे असुइप्पभवे असुइयंमि ॥ ४ ॥ जायमाणस्स जं दुक्खं, मरमाणस्स वा पुणो । तेण
 दुक्खेण संभूढो, जाइं सरइ नऽप्पणो ॥ ५ ॥ विस्सरसरं रसंतोअह सो जोणीमुहाउ निप्फिडइ । माऊए अप्पणोऽवि य वेयणमउलंजणेमाणो ॥
 ६ ॥ गब्भघरयमि जीवो कुंभीपागमि नरयसंकासे । वुच्छो अभिज्झमज्झे असुइप्पभवे असुइयंमि ॥ ७ ॥ पित्तस्स य सिंभस्स य सुक्कस्स
 य सोणियस्सऽविय मज्झो । मुत्तस्स पुरीसस्स य जायइ जह वच्चकिमिउव्व ॥ ८ ॥ तं दाणिं सोयकरणं केरिसयं होइ तस्स जीवस्स ? ।

सुक्करूहिरागराओ जस्सुपत्ती सरीरस्स ॥ ९ ॥ एयारिसे सरीरे कलमलभरिए अमिज्झसंभूए । निययं विगणिज्जंतं सोयमयं केरिसं तस्स ? ॥ ३० ॥ आउसो ! एवं जायस्स जंतुस्स कमेण दस दसाओ एवमाहिज्जंति, तं० बाला किड्डा मंदा बला य पन्ना य हायणि पवंचा । पब्भारा मुम्भुही सायणी य दसमा य कालदसा ॥ १ ॥ जायमित्तस्स जंतुस्स, जा सा पढमिया दसा । न तत्थ भुंजिउं (जई) भोए, जइ से अत्थि घरे धुवा ॥ २ ॥ बीयाए किड्डया नामं, जं नरो दसमस्सिओ । किड्डारमणभावेण, दुलहं गमइ नरभवं ॥ ३ ॥ तईयाए मंदया नामं, जं० । मंदस्स मोहभावेण, इत्थीभोगेहिं मुच्छिओ ॥ ४ ॥ (प्र० न तत्थ सुहं दुक्खं वा , बहुं जाणंति बालया ॥ १ ॥ बिइयं च दसं पत्तो, नाणाकीलाहिं कीडई । न य से कामभोगेसु, तिब्वा उप्पज्जई रई ॥ २ ॥ तइअं च दसं पत्तो, पंचयामगुणो नरो । समत्थो भुंजिउं भोए, जइ से अत्थि घरे धुवा ॥ ३ ॥) चउत्थी उ बलानाम, जं० । समत्थो बलं दरिसेउं, जइ सो भवे निरुवद्वो ॥ ६ ॥ पंचमी तु दसं पत्तो, आणुपुव्वीइ जो नरो समत्थोऽत्थं विचिंतेउं, कुडुंबं चाभिगच्छइ ॥ ६ ॥ छट्ठी उ हायणी नाम, जं० । विरज्जई अ कामेसु, इंदिएसु पहायई ॥ ७ ॥ सत्तमी य पवंचा उ, जं० । निच्छुभइ चिक्कणं खेलं, खासई य खणे खणे ॥ ८ ॥ संकुइअवलीचम्भो, संपत्तो अट्ठमिं दसं । नारीणं च अणिट्ठो य, जराए, परिणाभिओ ॥ ९ ॥ नवमी मुम्भुहीनाम, जं नरो दसमस्सिओ । जराघरे विणास्संते, जीवो वसइ अकामओ ॥ ४० ॥ हीणभिन्नसरो दीणो, विवरीओ विरूवओ । दुब्बलो दुक्खिओ सुयइ, संपत्तो दसमिं दसं ॥ १ ॥ दसगस्स उवक्खेवो वीसइवरिसा उ गिणहई विज्जं । भोगा य तीसगस्स य चत्तालीसस्स य विन्नाणं ॥ २ ॥ पन्नासयस्स चक्खुं हायइ सट्ठिक्कयस्स बाहुबलं । भोगा य

॥ श्री तन्दुलवैचारिक सूत्रं ॥

६

पू. सागरजी म. संशोधित

त्तरिस्स य असीययस्सा य विन्नाणं ॥ ३ ॥ नउई नमइ सरीरं वाससए जीविअं पुणो चयइ। कित्तिओज्ज्थ सुहो भागो दुहभागो य
 कित्तिओ? ॥ ४ ॥ १२। जो वाससयं जीवइ, सुही भोगे य भुंजई। तस्सावि सेविउं सेओ, धम्मो य जिणदेसिओ ॥ ५ ॥ किं पुण
 सपच्चवाए, जो नरो निच्चदुक्खिओ। सुदुयरं तेणं कायव्वो, धम्मो य जिणदेसिओ ॥ ६ ॥ नंदमाणो चरे धम्मं, वरं मे लद्धतरं भवे। अणं
 दमाणोवि चरे, मा मे पावतरं भवे ॥ ७ ॥ नवि जाई कुलं वावि, विज्जा वावि सुसिक्खिया। तारे नरं व नारि वा, सव्वं पुण्णेहिं वड्डई ॥
 ८ ॥ पुण्णेहिं हायमाणेहिं, पुरिसगारोज्ज्थ हायई। पुण्णेहिं वड्डमाणेहिं, पुरिसगारोज्ज्थ वड्डइ ॥ ९ ॥ पुण्णाइं खलु आउसो! किच्चाइं
 करणिज्जाइं पीइकराइं वन्न ० धण० जस० कित्ति०, नो य खलु आउसो! एवं चिंतेयव्वं एसंति खलु बहवे समया आवलिया खणा
 आणापाणू थोवा लवा महुत्ता दिवसा अहोरत्ता पक्खा मासा रिऊ अयणा संवच्छरा जुगा वाससया वाससहस्सा वाससयसहस्सा
 वासकोडीओ वासकोडाकोडीओ जत्थ णं अम्हे बहूइं सीलाइं वयाइं गुणाइं वेरमणाइं पच्चक्खाणाइं पोसहोववासाइं पडिविज्जस्सामो
 पट्टविस्सामो करिस्सामो, ता किमत्थं आउसो ! नो एवं चिंतेयव्वं भवइ?, अंतरायबहुले खलु अयं जीविए, इमे य बहवे
 वाइयपित्तिअसिंभियसन्निवाइया विविहा रोगायंका फुसंति जीविअं। १३। आसी य खलु आउसो! पुब्बिं मणुया ववगयरोगायंका
 बहुवाससयसहस्सजीविणो, तं०-जुयलधम्मिआ अरिहंता वा चक्कवट्ठी वा बलदेवा वा वासुदेवा चारणा विज्जाहरा, ते णं मणुया
 अणतिवरसोमचारुरूवा भोगुत्तमा भोगलक्खणधरा सुजायसव्वंगसुंदरंगा रत्तुप्पलपउमकरचरणकोमलंगुलितला नगणगरमगर-

सागरचक्रं कधरं कलक्खणं कियतला सुपइड्डियकुम्भचारुचलणा अणुपुब्बिसुजायपीवरंगुलिआ उन्नयतणुतंबनिद्धनहा संतिअसुसिलिद्ध-
गुढगुप्फा एणीकुरुविंदावत्तवट्ठाणुपुब्बिज्जंघा समुग्गनिमुग्गगूढजाणू गयससणसुजासंनिभोरु वरवारणमत्ततुल्लविक्रमविलासियगई
सुजायवरतुरयगुञ्जदेसा आइन्नहयव्व निरुवलेवा पमुइअवरतुरंगसीहअइरेगवट्टियकडी साहअसोणंदमुसलदप्पणनिगरियवर-
कणागच्छस्सरिसवरवइरवलियमज्झा गंगावत्तपयाहिणावत्ततरंगभंगुररविकिरणतस्साबोहियउक्कोसायंतपउमगभीरवियडनाभा
उज्जुयसमसंहियसुजायजच्चतणुकसिणानिद्धयाइज्जलडहसुकुमालमउयरमणिज्जरोमराई झसविहगसुजायपीणकुच्छी झसोयरा
पम्हविअडनाभा संगयपासा सन्नयपासा सुंदरपासा सुजायपासा मिअमाइयपीणरंइयपासा अकरंदुयकणागरुयगनिम्भलसु-
जायनिरुवहयदेहधारी पसत्थबत्तीसलक्खणधरा कणागसिलायलुज्जलपसत्थसमतलउवचिअवित्थिन्निपिहुलवच्छा सिरिवच्छंकियवच्छा
पुरवरफलहवट्टियभुया भुयगीसरविउलभोगआयाणफलहउच्छूढदीहबाहू जुगसन्निभपीणरइअपीवरपउट्टसंठियउवचियघणा-
थिरसुबद्धसुवट्टसुसिलिद्धपव्वसंधी रत्ततलोवचयमउयमंसलसुजायलक्खणपसत्थअच्छिहजाणपाणी पीवरवट्टियसुजायकोमलवरंगुलिआ
तंबतलिणसुइरुइरनिद्धनक्खा चंदपाणिलेहा सूर० संख० चक्र० सोत्थिअ० ससिरविसंखचक्रसोत्थियसुविभत्तसुविरइयपाणिलेहा
वरमहिसवराहसीहसहूलउसभनागवरविउलउन्नयतमक्खंधा चउरंगुलसुपमाणकंबुवरसरिसगीवा अवट्टिअसुविभत्तचित्तमंसू
मंसलसंठियपसत्थसहूलविउलहणुआ ओअवियसिलप्पवालबिंबफलसन्निभाधरुट्टा पंडुरससिसगलविमलनिम्भलसंखगोक्खीरकुंददग-

॥ श्री तन्दुलवैचारिक सूत्रं ॥

८

पू. सागरजी म. संशोधित

रयमुणालियाधवलदंतसेढी अखंडदंता अफुडिय० अविरल० सुनिद्ध० सुजाय० एगदंतसेढीविव अणेगदंता हुयवहानिद्धंतधोयतत्तव-
 णिज्जरत्ततलतालुजीहा सारसनवथणियमहुरगंभीरकुं चनिग्घोसदुदुंहिसरा गरुलायउज्जुतुंगनासा अवदारिअपुंडरीयवयणा
 कोकासियधवलपुंडरीयपत्तलच्छा आनामिअचावरुइलकिण्हचिहुरराइसुसंठियसंगयआययसुजायभुमया अल्लीणपमाणजुत्तसवणा
 सुसवणा पीणमंसलकवोलदेसभागा अइरूगयसमगसुनिद्धचंदद्धसंठिअनिडाला उडुवइपडिपुन्नसोमवयणा छत्तागारुत्तमंगदेसा
 घणनिचियसुबद्धलक्खणुन्नयकूडागारनिरुवमपिंडियगसिरा हुयवहनिद्धंतधोयतत्तवनिणज्जेकेसंतकेसभूमी सामलीबोंडघण-
 निचिअच्छोडिअमिउविसयसुहुमलक्खणपसत्थसुगंधिसुंदरभुयमोयगभिं गनीलकज्जलपहट्टभमरणनिद्धनिउरंबनिचियकुंचिअपया-
 हिणावत्तमुद्धसिरया लक्खणवंजणगुणोववेया माणुम्माणपमाणपडिपुन्नसुजायसव्वंगसुंदरंगा ससिसोमागारा कंता पियदंसणा
 सब्भावसिंगारचारुरूवा पासाईया दरिसणिज्जा अभिरूवा पडिरूवा, ते णं मणुया ओहस्सरा मेह० हंस० कोंच० नंदि० नंदिघोसा
 सीहस्सरा सीहघोसा मंजुसरा मंजुघोसा सुस्सरा सूसरघोसा अणुलोमवाउवेगा कंकग्गहणी कवोयप्परिणामा सउणीपोसपिट्ठंतरोरूपरिणया
 पउमुप्पलसुगंधिसरिसनीसासा सुरभिवयणा छवी निरायंका उत्तमपसत्थाइसेसनिरुवमतणू जल्लमलकलंकसेयरयदोसवज्जियसरीरा
 निरुवलेवा छायाउज्जोवियंगमंगा वज्जरिसहनारायसंघयणा समचउरंसंठाणसंठिया छधणुसहस्साइं उडुंउच्चतेणं पं०, ते णं मणुया दो
 छप्पन्नापिट्ठकरंडगसया पं० समणाउसो!, ते णं मणुया पगइभइया पगइविणीया पगइउवसंता पगइपयणुकोहमाणमायालोभा

मिउमद्वसंपन्ना अल्लीणा भदया विणीया अप्पिच्छा असन्निहिसंचया अचंडा असिमसिकिसिवाणिज्जविवज्जिया विडिमंतरनिवासिणो
 इच्छियकामकामिणो गेहागाररुक्खकयनिलया पुढवीपुप्फफलाहारा ते णं मणुयगणा पं० । १४ । आसी य समणाउसो ! पुब्बिं मणुयाणं
 छव्विहे संघयणे, तं० वज्जरिसहनारायसंघयणे रिसहनाराय० नाराय० अब्दनाराय० कीलिया० छेवट्टसंघयणे, संपइखलु आउसो ! मणुयाणं
 छेवट्टसंघयणे वट्टइ, आसी य आउसो ! पुब्बिं मणुयाणं छव्विहे संठाणे, तं०-समचउरंसे नग्गोहपरिमंडले सादि खुज्जे वामणे हुंडे, संपइ
 खलु आउसो ! मणुयाणं हुंडे संठाणे वट्टइ । १५ । संघयणं संठाणं उच्चतं आउयं च मणुयाणं । अणुसमयं परिहायइ ओसप्पिणिकालदोसेणं ॥
 ५० ॥ कोहमयमायलोभा, उस्सन्नं वट्ठए य मणुयाणं । कूडतुला कुडमाणा, तेणऽणुमाणेण सव्वंपि ॥ १ ॥ विसमा अज्ज तुलाओ
 विसमाणि य जण वएसु माणाणि । विसमा रायकुलाहुं तेण उ विसमाइं वासाइं ॥ २ ॥ विसमेसु य वासेसु हुंति असाराइं ओसहिबलाइं ।
 ओसहिदुब्बल्लेण य आउं परिहायइ नराणं ॥ ३ ॥ एवं परिहायमाणे लोए चंदुव्व कालपक्खंभि । जे धम्मिया मणूसा सुजीवियं जीवियं
 तेसिं ॥ ४ ॥ आउसो ! से जहानामए केइ पुरिसे णहाए कयबलिकम्मे कयकोउयमंगलपायच्छित्ते सिरसिणहाए कंठेमालकडे
 आविद्धमणिसुवण्णे अहअसुमहग्घवत्थपरिहिए चंदणोक्किण्णगायसरीरे सरससुरहिगंधगोसीसचंदणाणुलित्तगत्ते सुइमालावन्नगविलेवणे
 कप्पियहारद्वहारतिसरयपालंबपलंबमाणे कडिसुत्तयसुकयसोहे पिणिद्धगेविज्जे अंगुलिज्जगललियंगयललियकयाभरणे
 नाणामणिकणगरयणकडगतुडियथंभियभुए अहिअरूवे सस्सिरीए कुंडलुज्जोवियाणणे मउडदित्तसिरए हारुच्छयसुकयरइयवच्छे,

पालंबपालंबमाणसुकयपडउत्तरिजे मुद्दियापिगुलंगुलिए नाणामणिंकणगरयणविमलमहरिहनिउणोवियमिसिमिसिंतविरइयसुसिलिद्ध-
विसिद्धलद्धआविद्धवीरवले किं बहुणा?, कप्परुक्खए चेव अलंकियविभूसिए सुइपयए भवित्ता अम्मापियरो अभिवादइज्जा, तए णं
तं पुरिसं अम्मापियरो एवं वइज्जा जीव पुत्ता! वाससयंति, तं पि आउं तस्स नो बहुयं भवइ, कम्हा?, वाससयं जीवंतो वीसं जुगाइं जीवइ,
वीसं जुगाइं जीवंतो दो अयणसयाइं जीवइ, दो अयणसयाइं जीवंतो छ उऊसयाइं जीवइ, छ उऊसयाइं जीवंतो बारस माससयाइं
जीवइ, बारसं माससयाइं जीवंतो चउवीसं पक्खसयाइं जीवइ, चउवीसं पक्खसयाइं जीवंतो छत्तीसं राइंदियसहस्साइं जीवइ, छत्तीसं
राइंदियसहस्साइं जीवंतो दस असीयाइं मुहुत्तसयसहस्साइं जीवइ, दसअसीयाइं मुहुत्तसयसहस्साइं, जीवंतो चत्तारि ऊसासकोडिसए
सत्त य कोडीओ अडयालीसं च सयसहस्साइं चत्तालीसं च ऊसाससहस्साइं जीवइ, चत्तारि य ऊसासकोडिसए जाव चत्तालीसं च
ऊसाससहस्साइं जीवंतो अब्बतेवीसं तंदुलवाहे भुंजइ, कहमाउसो! अब्बतेवीसं तंदुलवाहे भुंजइ? गो० दुब्बलाए खंडियाणं बलियाए
छडियाणं खइरमुसलपच्चाहयाणं ववगयतुसकणियाणं अखंडाणं अफुडियाणं फलगसरियाणं इक्किक्कवायाणं अब्बतेरसपलियाणं
पत्थाए, सेजविय णं पत्थाए मागहए, कल्लं पत्थे सायं पत्थो, चउसट्टिसाहस्सीओ मागहओ पत्थो, बिसाहस्सिएणं कवलेणं बत्तीसं
कवला पुरिसस्स आहारो अट्ठावीसं इत्थियाए चउवीसं पंडगस्स, एवामेव आउसो! एयाए गणणाए दो असईओ पसई दो पसईओ य
सेइया होइ चत्तारि सेइया कुलओ चत्तारि कुलया पत्थो चत्तारि पत्थगा आढगं सट्टिए आढगाणं जहन्नाए कुंभे असीईए आढयाणं

मज्झिमे कुंभे आढगसयं उक्कोसए० अट्टेव य आढगसयाणि वाहे, एएणं वाहप्पमाणेणं अद्धत्तेवीसं तंदुलवाहे भुंजइ, ते य गणियनिद्धिडा चत्तारि य कोडिसया सट्ठिं चेव य हवंति कोडीओ। असीइं च तंदुलसयसहस्साणि हवंतित्तिमक्खायं ॥ ५ ॥ तं एवं अद्धत्तेवीसं तंदुलवाहे भुंजंतो अद्धछट्ठे मुग्गकुंभे भुंजइ, अद्धछट्ठे मुग्गकुंभे भुंजंतो चउवीसं णेहाढगसयाइं भुंजइ, चउवीसं णेहाढवसयाइं भुंजंतो छत्तीसं लवणपलसहस्साइं भुंजइ, छत्तीसं लवणपलसहस्साइं भुंजंतो छप्पडसाडगसयाइं नियंसेइ दोमासिएणं परिअट्टएणं, मासिएण वा परियट्टेणं बारस पडसाडगसयाइं नियंसेइ, एवामेव आउसो! वाससयाउयस्स सव्वं गणियं तुलियं मवियं नेहलवणभोयणच्छायणंपि, एयं गणियप्पमाणं दुविहं भणियं महंरिसीहिं, जस्सज्ज्थि तस्स गणिज्जइ, जस्स नंत्थि तस्स किं गणिज्जइ?, ववहारगणिअदिट्ठं सुहुमं निच्छयगयं मुणेयव्वं। जइ एयं नवि एयं विसमा गणणा मुणेयव्वा ॥ ६ ॥ कालो परमनिरुद्धो अविभज्जो तं तु जाण समयं तु। समया य असंखिज्जा हवंति उस्सासनिस्सासे ॥ ७ ॥ हट्ठस्स अणवगल्लस्स, निरुवकिट्ठस्स जंतुणो। एगे ऊसासनीसासे, एस पाणुत्ति वुच्चइ ॥ ८ ॥ सत्त पाणूणि से थोवे, सत्त थोवाणि से लवे। लवाणं सत्तहत्त रीए, एस मुहुत्ते वियाहिए ॥ ९ ॥ एगमेगस्स णं भंते! मुहुत्तस्स केवइया ऊसासा वियाहिया?, गो० तिन्नि सहस्सा सत्त य सयाइं तेवत्तरिं च ऊसासा। एस मुहुत्तो भणिओ सव्वेहिं अणंतनाणीहिं ॥ ६० ॥ दो नालिया मुहुत्तो सट्ठिं पुण नालिया अहोरत्तो। पन्नरस अहोरत्ता पक्खो पक्खा दुवे मासो ॥ १ ॥ दाडिमपुप्फागारा लोहमई नालिआ उ कायव्वा। तीसे तलम्भि छिहं छिहपमाणं पुणोवोच्छं ॥ २ ॥ छन्नउई पुच्छवाला तिवासजायाए गोतिहाणीए। अस्संवलिया उज्जुय नायव्वं

नालियाछिदं ॥ ३ ॥ अहवा उ पुच्छवाला दुवासजायाए गयकरेणूए। दो वाला उ अभग्गा नायव्वं ॥ ४ ॥ अहवा सुवण्णमासा चत्तारि सुवट्टिया घणा सूई। चउरंगुलप्पमाणा नायव्वं ॥ ५ ॥ उदगस्स नालिआए भवन्ति दो आढयाउ परिमाणं। उदगं च भाणियव्वं जारिसयं तं पुणो वुच्छं ॥ ६ ॥ उदगं खलु नायव्वं कायव्वं दूसपट्टपरिपूयं। मेहोदगं पसन्नं सारइयं वा गिरिनईए ॥ ७ ॥ बारस मासा संवच्छरो उ पक्खा य ते उ चउवीसं। तिन्नेव य सट्टिसया हवन्ति राइंदिआणं च ॥ ८ ॥ एगं च सयसहस्सं तेरस चेव य भवे सहस्साइं। एगं च सयं नउयं हवन्ति राइंदिऊसासा ॥ ९ ॥ तिन्तीसा सयसहस्सा पंचाणऊई भवे सहस्साइं। सत्त य सया अणूणा हवन्ति मासेण ऊसासा ॥ १० ॥ चत्तारिय कोडीओ सत्तेव य हुंति सयसहस्साइं। अडयालीससहस्सा चत्तारि सया य वरिसेणं ॥ १ ॥ चत्तारि य कोडीसया सत्त य कोडीउ हुंति अवराओ। अडयालसयसहस्सा चत्तालीसं सहस्सा य ॥ २ ॥ वाससयाउनराणं उस्सासा इत्तिया मुणेयव्वा। पिच्छह आउस्स खयं अहोनिस्सं झिज्झमाणस्स ॥ ३ ॥ राइंदिएण तीसं तु मुहुत्ता नव सया य मासेणं। हायन्ति पमत्ताणं न य णं अबुहा वियाणंति ॥ ४ ॥ तिन्नि सहस्से सगले छच्च सए उडुवरो हरइ आउं। हेमंते गिम्हासु य वासासुय होइ नायव्वं ॥ ५ ॥ वाससयं परमाउं इत्तो पन्नास हरइ निदाए। इत्तो वीसइ हायइ बालत्ते वुड्ढभावे य ॥ ६ ॥ सीउण्हपंथगमणे खुहा पिवासा भयं च सोगे य। नाणाविहा य रोगा तीसाइ हरइ पच्छद्धे ॥ ७ ॥ एवं पंचासीई नट्टा पन्नरसमेव जीवन्ति। जे हुंति वाससइया न य सुलहा वाससयजीवा ॥ ८ ॥ एवं निस्सारे माणुसत्तणे जीविए अहिवडंते। न करेह चरणधम्मं पच्छा पच्छाणुत्तप्पिहिह ॥ ९ ॥ घुट्टम्मि संयमोहे जिणेहिं वरधम्मतित्थमग्गस्स। अत्ताणं च न

याणह इह जाया कम्मभूमीए ॥ ८० ॥ नइवेगसमं चवलं जीवियं जोव्वणं च कुसुमसमं। सुक्खं च जमनियत्तं तिन्निवि तुरमाणभुज्जाइं
 ॥ १ ॥ एयं खु जरा मरणं परिखिवई वग्गुरा व भियजूहं। न य णं पिच्छह पत्तं संभूढा मोहजालेणं ॥ २ ॥ आउसो ! जंपि इमं सरीरं पियं
 क्तं मणुण्णं मणांमं मणाभिरामं थेज्जं वेसासियं समयं बहुमयं अणुमयं भंडकरंडगसमाणं रयणकरंडओविव सुसंपरिग्गहियं तिल्लपेडाविव
 सुसंगोवियं मा णं उण्हं मा णं सीयं मा णं खुहा मा णं पिवासा मा णं वाला मा णं दंसा मा णं मसगा मा णं वाइयपित्तियसिंभियसंनिवाइया
 विविहा रोगायंका फुसंतुत्तिकट्टु, एवंपियाइं अधुवं अनिययं असासयं चओवचइयं विप्पणासधम्मं पच्छा व पुरा व अवस्स विप्पचइयव्वं,
 एवयस्सवियाइं आउसो ! अणुपुव्वेणं अट्टारस य पिट्टकरंडगसंधीओ बारस पंसुलिकरंडया छप्पंसुलियकडाहे बिहित्थया कुच्छी चउरंगुलिया
 गीवा चउपलिया जिब्भा दुपलियाणि अच्छीणि चउक्कवालं सिरं बत्तीसं दंता सत्तंगुलिया जीहा अब्बुट्टपलियं हिययं पणवीसं पलाइं
 कालिज्जं, दो अंता पंचवामा पं० तं० -थूलंते, य तणुअंते य, तत्थ णं जे से थूलंते तेणं उच्चारं परिणमइ, तत्थ णं जे से तणुयंते तेणं
 पासवणे परिणमइ, दो पासा पं० तं०-वामे पासे दाहिणे पासे य, तत्थ णं जे से वामे पासे से सुहपरिणामे, तत्थ णं जे से दाहिणे पासे
 से दुहपरिणामे, आउसो ! इमंमि सरीरए सट्ठिं संधिसयं सत्तुतरं मम्मंसयं तिन्नि अट्ठिदामसायइं नव ण्हारूयसयाइं सत्त सिरासयाइं पंच
 पेसीसयाइं नव धमणीउ नवनउइं च रोमकूवसयहस्साइं विणा केसमंसुणा, सह केसमंसुणा अट्टुट्टाउ रोमकूवकोडीओ, आउसो !
 इमंमि सरीरए सट्ठिं सिरासयं नाभिप्पभववाणं उट्टुगामिणीणं सिरमुवागयाणं जाउ रसहरणीओत्ति वुच्चंति, जासिं णं निरुवघातेणं.

चक्खुसोयघाणजीहाबलं च भवइ, जासि णं उवघाएणं चक्खुसोयघाणजीहाबलं उवहम्मइ, आउसो! इमंमि सरीरए सट्ठं सिरासयं नाभिप्पभवाणं अहोगामिणीणं पायतलमुवगयाणं जासि णं निरुवघाएणं जंघाबलं हवइ, जाणं चेव उवघाएणं सीसवेयणा अद्धसीसवेयणा मत्थयसूले अच्छीणि अंधिज्जंति, आउसो! इमंमि सरीरए सट्ठिं सिरासयं नाभिप्पभवाणं तिरियगामिणीणं हत्थतलमुवगयाणं जाणंसि निरुवघाएणं बाहुबलं हवइ, तेणं चेव से उवघाएणं पासवेयणा पोट्टवेयणा पुट्टिवयणा कुच्छिवेयणा कुच्छिसूले भवइ, आउसो! इमस्स जंतुस्स सट्ठिं सिरासयं नाभिप्पभवाणं अहोगामिणीणं गुदपविट्ठाणं, जाणंसि निरुवघाएणं मुत्तपुरीसवाउकम्मं पवत्तइ, ताणं चेव उवघाएणं मुत्तपुरीसवाउनिरोहेणं अरिसाओ खुब्भंति पंडुरोगो भवइ, आउसो! इमस्स जंतुस्स पणवीसं सिराओ पित्तधारिणीओ दस सिराउ सुक्कधारिणीओ, सत्त सिरासयाइं पुरिसस्स तीसूणाइं इत्थीयाए वीसूणाइं पंडगस्स, आउसो! इमस्स जंतुस्स रूहिरस्स आढयं वसाए अद्धढयं मत्थुलुंगस्स पत्थो मुत्तस्स आढयं पुरीसस्स पत्थो पित्तस्स कुलवो सिंभस्स कुलवो सुक्कस्स अद्धकुलवो, जं जाहे दुट्ठं भवइं तं ताहे अइप्पमाणं भवइ, पंचकोट्ठे पुरिसे छक्कोट्ठा इत्थिया, नवसोए पुरिसे इक्कारससोया इत्थिया, पंच पेसीसयाइं पुरिसस्स तीसूणाइं इत्थियाए वीसूणाइं पंडगस्स ॥ १६ ॥ 'अब्भंतरंसि कुणिमं जो (जइ) परियत्तेउ बाहिरं कुज्जा । तं असुई दट्ठुणं सयावि जणाणी दुगुंछिज्जा ॥ ८३ ॥ माणुस्सयं सरीरं पूईयं मंससुक्कहइडेणं । परिसंठवियं सोहइ अच्छायणागंधमल्लेणं ॥ ८४ ॥ इमं चेव य सरीरं सीसघडीमेयमज्जमंसट्ठियमत्थुलुंगसोणिअवालुंडयचम्मकोसनासियसिंघाणयधीमलालयं अमणुण्णगं सीसघडीभंजियं गलंतनयण-

कण्णोद्वुगंडतालुयं अवालुयाखिल्लचिक्कणं चिलचिलदंतमलमडलं बीभत्थदरिसणिज्जं अंसुलगबाहुलगअंगुलीयंगुद्वुगनहुसंधिसंधाय-
 संधियमिणं बहुरसिआगारं नालखंधच्छिराअणेगणहारुबहुधमणिसंधिबद्धं पागडउदरकवालं कक्खनिक्खुडं कक्खगकलिअं दुरंतं
 अद्विधमणिसंताणसंतयं सव्वओ समंता परिसवंतं च रोमकूवेहिं सयं असुइं सभावओ परमदुग्गंधि कालिज्जयअंतपित्तजरहिययफेफ-
 (फिफ्फि)सपिलिहोदरगुञ्जकुणिमनवच्छिड्डुविथिविथिविंतहिययं दुरहिपित्तसिंभमुत्तोसहायतणं सव्वओ दरुंतं गुञ्जोरुजाणुजंघा-
 पायसंधायसंधियं असुइ कुणिमगंधि, एवं चिंतित्तज्जमाणां बीभत्थदरिसणिज्जं अधुवं अनिययं असासयं सडणपडणविद्धंसणधम्मं पच्छा
 व पुरा व अंवस्सचइयव्वं निच्छयओ सुट्ठु जाण एयं आइनिहणं, एरिसं सव्वमणुयाणां देहं, एस परमत्थओ सभावो ॥ १७ ॥
 सुक्कम्मिसोणियम्मि य संभूओ जणणिकुच्छिमज्झंमि । तं चेव अमिज्झरसं नवमासे धुंठिउंसंतो ॥ ८५ ॥ जोणीमुहनिप्फिडिओ थणगच्छीरेण
 वड्ढिओ जाओ । पगईअमिज्झमइओ कह देहो घोइउं सक्को?, ॥ ६ ॥ हा! असुइसमुप्पन्ना निग्गया य जेण चेव दारेण । सत्ता मोहपसत्ता
 रमंति तत्थेव असुइदारम्मि ॥ ७ ॥ किह ताव धरकुडीरी कईसहस्सेहिं अपरितंतेहिं । वन्निज्जइ असुइबिलं जघणंति सक्कज्जमूढेहिं? ॥ ८ ॥
 रागेण न जाणंति य वराया कलमलस्स निद्धमणं । ताणं परिणंदंता फुल्लं नीलुप्पलवणां ॥ ९ ॥ कित्तिअमित्तं वण्णो? अमिज्झमइयम्मि
 वच्चसंधाए । रागो हु न कायव्वो विरागमूले सरीरम्मि ॥ १० ॥ किमिकुलसयसंकिण्णो असुइमचुक्खे असासयमसारे । सेयमलपुव्व(पच्च)-
 डंभी निव्वेयं सरीरे ॥ १ ॥ दंतमलकण्णगूहगसिंधाणमले य लालमलबहुले । एयारिसे बीभत्थे दुगुंछणिज्जंमि को रागो? ॥ २ ॥ को

सडणपडणविकिरिणविद्धंसणचयणमरणधम्मम्भि। देहम्भि अहीलासो? कुहियकढिणकट्टभूयम्भि॥ ३॥ कागसुणगाण भक्खे
 किमिकुलभंते य वाहिभत्ते य। देहम्भि मच्चु(प्र० मच्छ) भत्ते सुसाणभत्तम्भि को रागो? ॥ ४॥ असुईअभिज्झपुत्तं कुणिमकलेवरकुडिं
 परिसवंति। आगंतुय संठवियं नवच्छिदमसासयं जाण॥ ५॥ पिच्छसि मुहं सतिलयं सविसेसं रायएण अहरेणं। सकडक्खं सवियारं
 तरलच्छिं जोव्वणत्थीए॥ ६॥ पच्छिसि बाहिरमट्ठं न पिच्छसी उज्झरं कलिमलस्स। मोहेण नच्ययंतो सीसघडीकंजियं पियसि॥ ७॥
 सीसघडीनिग्गालं जं निट्ठहसि दुगुंछसी जं च। तं चेव रागरत्तो मूढो अइमुच्छिओ पियसि॥ ८॥ पूइयसीसकवालं पूइयनासं च पूइदेहं च।
 पूइअछिड्डुविछिड्डुं पूइअचम्मेण य पिणद्धं ॥ ९॥ अंजणगुणसुविसुद्धं ण्हाणुव्वट्ठणगुणेहिं सुकुमालं। पुप्फुम्भीसियकेसं जणेइ बालस्स
 तं रागं॥ १००॥ जं सीसपूरउत्तिअ पुप्फाइं भणंति मंदविन्नाणा। पुप्फाइं चिअ ताइं सीस्ससह पूरयं मुणह॥ १॥ मेदो वसा य रसिया
 खेले सिंघाणए छुभसु एयं। अह सीसपूरओ भे, नियगसरीरम्भि साहीणो॥ २॥ सा किर दुप्पडिपूरा वच्चकुडी दुप्पया नवच्छिड्डु।
 उक्कडगंधविलित्ता बालजणो मुच्छिउं गिद्धो ॥ ३॥ जं पेम्मरागरत्तो अवयासेऊण गूढ(थ)मुत्तोलिं। दंतमलचिक्कणंगं सीसघडीकंजियं
 पियसि ॥ ४॥ दंतमुसलेसु गहणं गयाण मंसे य ससयमीयाणं। बालेसु य चमरं चम्पनहे दीवियाणं च॥ ५॥ पूइयकाए य इहं
 चवणमुहे निच्चकालवीसत्थो। आइक्खसु सब्भावं किम्हसि गिद्धो तुमं मूढ! ॥ ६॥ दंतावि अकज्जकरा बालावि विवड्डुमाणबीभच्छा।
 चम्पंपि य बीभच्छं भण किमसि तं गओ रागं? ॥ ७॥ सिंभे पित्ते मुत्ते गूहम्भि वसाई दंतकुंडीसु। भणसु किमत्थं तुज्झं असुइम्भिवि

वड्ढिओ रागो? ॥ ८ ॥ जंघट्टियासु ऊरू पड़ट्टिया तट्टिया कडीपिट्टी। कडिपट्टिवेढियाइं अट्टारस पिट्टिअट्टीणि ॥ ९ ॥ दो अच्छिअट्टियाइं
 सोलस गीवट्टिया मुणेयव्वा। पिट्टीपड़ट्टियाओ बारस किल पंसुली हुंति ॥ १० ॥ अट्टियकट्टिणे सिरणहारूबंधणे मंसचम्मलेवभि।
 विट्टाकोट्टागारे को वच्चघरोवसे रागो? ॥ १ ॥ जह नाम वच्चकूवो निच्चं भिणिभिणिभिणंतकायकली। किमिएहिं सुलसुलायइ
 सोएहि य पूइयं वहइ ॥ २ ॥ उद्धियनयणं खगमुहविकट्टियं विप्पइन्नबाहुलयं। अंतविकट्टियमालं सीसघडीपागडियघोरं ॥ ३ ॥
 भिणिभिणिभिणंतसहं विसप्पियं सुलसुलंतमंसोडं। भिसिभिसिभिसंतकिभियं थिविथिविथिवंतबीभत्थं ॥ ४ ॥ पागडियपांसुलीयं विगरालं
 सुक्कसंधिसंधायं। पडियं निव्वेयणयं सरीरमेयारिसं जाण ॥ ५ ॥ वच्चाओ असुइतरं नवहिं सोएहिं परिगलंतेहिं। आमगमल्लगरूवे निव्वेयं
 वच्चह सरीरे ॥ ६ ॥ दो होत्था दो पाया सीसं उच्चंपियं कबंधम्मि। कलिमलकोट्टागारं परिवहसि दुयादुयं वच्चं ॥ ७ ॥ तं च किर रूववंतं
 वच्चंतं रायमग्गमोइन्नं। परगंधेहिं सुगंधय मन्नंतो अप्पणो गंधं ॥ ८ ॥ पाडलचंपयमल्लियअगुरूयचंदणतुरुक्कवामीसं। गंधं समोयरंतं
 मन्नंतो अप्पणो गंधं ॥ ९ ॥ मुहवाससुरहिगंधं वातसुहं अगुरूगंधियं अंगे। केसा ण्हाणसुगंधा कयरो ते अप्पणो गंधो? ॥ १० ॥ अच्छिमलो
 कन्नमलो खेलो सिंघाणओ अ पूओ अ। असुई मुत्तपुरीसो एसो ते अप्पणो गंधो ॥ ११ ॥ १८। जाओवि अ इमाओ इत्थियाओ अणेगेहिं
 कइवरसहस्सेहिं विविहपासपडिबद्धेहिं कामरागमोहेहिं वन्नियाओ ताओऽवि एरिसाओ, तं- पगइविसमाओ(पियरुसणाओ
 कृतिपयइचडुप्परुत्तातो अवक्कहसियभासियविलासवीसंभभूयाओ अविणायवातूलीओ मोहमहावत्तिणीओ विसमाओ)

पियवयणवल्लीरींओ कइयवपेमगिरितडीओ अवराहसहस्सधारिणीओ पभवो सोगस्स विणासो बलस्स सूणा पुरिसाणं नासो लज्जाए
 संकरो अविणयस्स निलओ निअडीणं १० खाणी वडरस्स सरीरं सोगस्स भेओ मज्जायाणं आसओ रागस्स निलओ दुच्चरियाणं
 म(मा)ईए सम्मोहो खलणा नाणस्स चलणं सीलस्स विग्घो धम्मस्स अरी साहूणं २० दूसणं आचारपत्ताणं आरामो कम्मरयस्स
 फलिहो मुक्खमग्गस्स भवणं दरिद्वस्स, अवि आइं ताओ आसीविसोविव कुवियाओ मत्तगओविव मयणपरवसाओ वग्घीविव
 दुट्ठहिअयाओ तणच्छन्नकूवोविव अप्पगासहिययाओ माया कारओविव उवयारसयाबंधणपओत्तीओ आयरिसबिंबंवि
 दुग्गिज्झसम्भावाओ ३० पुंफयाविव अंतोदहनसीलाओ नग्गयमग्गोविव अणवट्ठियचित्ताओ अंतोदुट्ठवणोविव कुहियहिययाओ
 कण्हसप्पोविव अविस्ससणिज्जाओ संथारोविव छन्नामायाओ संझम्भरागोविव मुहुत्तरागाओ समुहवीचीओविव चलस्सभावाओ
 मच्छोविव दुपरियत्तणसीलाओ वानरोविव चलचित्ताओ मच्चूविव निव्विसेसाओ ४० कालोविव निरणुकंपाओ वरुणोविव पासहत्थाओ
 सलिलमिव निन्नगामिणीओ किवणोविव उत्ताणहत्थाओ नरओविव उत्तासणिज्जाओ खरो इव दुस्सीलाओ दुट्ठस्सोविव दुहमाओ
 बालोइव मुहुत्तहिययाओ अंधकारमिव दुप्पेवेसाओ विसल्लीविव अणल्लियणिज्जाओ ५० दुट्ठगाहाइव वावी अणवगाहाओ ठाणभट्ठोविव
 इस्सरो अप्पसंसणिज्जाओ किं पागफलमिव मुहमहुराओ रित्तमुट्ठीविव बाललोभणिज्जाओ मंसपेसीगहणमिव सोवहवाओ
 जलियचुडलीविव अमुच्चमाणडहणसीलाओ अरिट्ठमिव दुल्लंघणिज्जाओ कुडकरिसावणोविव कालविसंवायणसीलाओ चंडसिलोविव

॥ श्री तन्दुलवैचारिक सूत्रं ॥

१९

पू. खगरजी म. संशोधित

दुस्वरक्खियाओ अइविसाओ ६० दुगुंछियाओ दुरूवचराओ अगंभीराओ अविस्ससणिज्जाओ अणवत्थियाओ दुस्वरक्खियाओ
 दुस्वपालियाओ अरइकराओ कक्कसाओ दढवेराओ ७० रुवसोहग्गमउम्मताओ भुयगगइकुडिलहिययाओ कंतारगइट्ठाणभूयाओ
 कुलसयणमित्तभेयणकारियाओ परदोसपगासियाओ कयग्घाओ बलसोहियाओ एगंतहरण कोलाओ चंचलाओ जाइयभंडोवगारोविव
 (जच्चभंडोबरागो इव) मुहारागविरागाओ ८० अवियाइं ताओ (अण) अंतरं भंगसयं अरज्जुओ पासो अदारूया अडवी
 अणालस्सनिलओ अणइक्खा वेयरणी अनामिओ वाही अविओगो विप्पलावी अरू उवसग्गो रइवंतो चित्तविब्भमो सव्वंगओ दाहो
 ९० अणब्भप्पसूया (५० अणब्भा) वज्जासणी असलिलप्पवाहो समुद्धरओ ९१, अवियाइं इत्थिआणं अणेगाणि नामनिरुत्ताणि पुरिसे
 कामरागप्पडिबद्धे नाणाविहेहिं उवायसयसहस्सेहिं वहबंधणमाणयंति, पुरिसाणं नो अन्नो एरिसो अरी अत्थित्ति नारीओ, तं०-नारीसमा
 न नराणं अरीओ नारीओ, नाणाविहेहिं कम्मेहिं सिप्पाइएहिं पुरिसे मोहंतित्ति महिलाओ, पुरिसे मत्ते करंतित्ति पमयाओ, महंतं कलिं
 जणयंतित्ति महिलियाओ, पुरिसे हावभावमाइएहिं रमंतित्ति रामाओ, पुरिसे अंगाणुराए करित्ति अंगणाओ, नाणाविहेसु
 जुद्धभंडणसंगाभाडवीसु मुहारणगिण्हणसीउण्हदुक्खकिलेसमाइएसु पुरिसे लालंतित्ति ललणाओ, पुरिसे जोगनिओएहिं वसे ठाविंतित्ति
 जोसियाओ, पुरिसे नाणाविहेहिं भावेहिं वणिणतित्ति वणिआओ, काई पमत्तभावं काई पणयं सविब्भमं काई सामिव्व ववहरंति काई
 सत्तुव्व रोरो इव काई पय (ण) एसु पणमंति काई उवणाएसु उवणमंति काई कोउयनम्मंतिकाउं सुकडक्खनिरिक्खएहिं सविलासमहुरेहिं

उवहसिएहिं उवगूहिएहिं उवसद्देहिं गुञ्जगदरिसणेहिं भूमिलिहणविलिहणेहिं च आरूहणनट्टणेहि अ वालयउवगूहणेहिं च
 अंगुलीफोडणथणपीलणकडितडजायणाहिं तज्जणाहिं च, अवियाइं ताओ पासोविव(वव) सिउं जं पंकुव्व खुप्पिलं जं मच्चुव्व
 मारेउं जं अगणिव्व डहिउं जं असिउं जं ॥ ११ ॥ असिमसिसारिच्छीणं कंतारकवाडचारयसमाणं । धोरनिउं बकंदरचलंतबीभच्छभावाणं
 ॥ १२ ॥ दोससयगागरीणं अजससयविसप्पमाणाहिययाणं । कइयवपन्नत्तीणं ताणं अन्नायसीलाणं ॥ ३ ॥ अन्नं रयंति अन्नं रमंति
 अन्नस्स दिंति उल्लावं । अन्नो कडयंतरिओ अन्नो पयडं(डयं)तरे ठविओ ॥ ४ ॥ गंगाए वालुया सायरे जलं हिमवओ य परिमाणं ।
 उग्गस्स तवस्स गइं गम्भुप्पत्तिं च विलयाए ॥ ५ ॥ सीहे कुंडुंबयारस्स पुट्टलं कुक्कुहाइयं अस्से । जाणंति बुद्धिमंता महिलाहिययं न याणंति
 ॥ ६ ॥ एरिसगुणजुत्ताणं ताणं कइयवसंठियमणाणं । न हु भे वीससियव्वं महिलाणं जीवलोगम्भि ॥ ७ ॥ निद्धन्नयं व खलयं पुप्फेहिं
 विवज्जियं व आरामं । निहुद्धियं व धेणुं लोएवि अतिल्लियं पिंडं ॥ ८ ॥ जेणंतरेण निमिसंति लोयणा तक्खणं च विगसंति । तेणंतरेण
 हिययं वियारसहसाउलं होइ ॥ ९ ॥ जड्डाणं वुड्डाणं निव्विण्णणं च निव्विसेसाणं । संसारसूयराणं कहियंपि निरत्थयं होइ ॥ १३० ॥ किं
 पुत्तेहिं पियाहि व अत्थेण विढप्पिएणं (प्र० वि पिंडिएणं) बहुएणं । जो मरणदेसकाले न होइ आलंबणं किंचि ॥ १ ॥ पुत्ता चयंति
 भित्ता चयंति भज्जावि णं मयं चयइ । तं मरणदेसकाले न चयइ सुबिइज्जओ (प्र० सुचि अज्जिओ) धम्मो ॥ २ ॥ धम्मो ताणं धम्मो सरणं
 धम्मो गई पइट्ठा य । धम्मेण सुचरिएण य गम्भइ अयरामं ठाणं ॥ ३ ॥ पीइकरो वण्णकरो भासकरो जसकरो य अभयकरो । णिव्वुइकरो

य सययं पारत्तबिड्जओ धम्मो ॥ ४ ॥ अमरवरेसु अणोवमरूवं भोगोवभोगरिद्धी यो विन्नाणनाणमेव य लब्भइ सुकएण धम्मेणं ॥ ५ ॥
 देविंदचक्कवट्ठित्ताणं रज्जाइं इच्छिया भोगा। एयाइं धम्मलाभा फलाइं जं वावि निव्वाणं ॥ ६ ॥ आहारो उस्सासो संधिछिराओ य
 रोमकूवाइं। पित्तं रुहिरं सुक्कं गणियप्पहाणेहिं ॥ ७ ॥ एयं सोउं सरीरस्स वासाणं गणिय पागडमहत्यं। मुक्खपउमस्स ईहह
 सम्भत्तसहस्सपत्तस्स ॥ ८ ॥ एयं सगडसरीरं जाइजरामरणवेयणाबहुलं। तह घत्तह काउं जे जह मुच्चह सव्वदुक्खाणं ॥ १३९ ॥ १-२०-
 ५८६ ॥ इति तन्दुलवैचारिकप्रकीर्णकम् सम्भत्तं ५ ॥ प्रभु महावीर स्वामीनीपट्ट परंपरानुसार कोटीगण-वैरी शाखा- चान्द्रकुल प्रचंड
 प्रतिभा संपन्न, वादी विजेता परमोपास्य पू. मुनि श्री झवेरसागरजी म.सा. शिष्य बहुश्रुतोपासक-सैलाना नरेश प्रतिबोधक-देवसूर
 तपागच्छ-समाचारी संरक्षक-आगमोद्धारक पूज्यपाद आचार्य देवेश श्री आनंदसागर सूरेश्वरजी महाराजा शिष्य प्रौढ़ प्रतापी,
 सिद्धचक्रआराधक समाज संस्थापक पूज्यपाद आचार्य श्री चन्द्रसागर सूरेश्वरजी म.सा. शिष्य चारित्र चूडामणी, हास्यविजेता-
 मालवोद्धारक महोपाध्याय श्री धर्मसागरजी म.सा. शिष्य आगमविशारद-नमस्कार महामंत्र समाराधक पूज्यपाद पंन्यासप्रवर श्री
 अभयसागरजी म.सा. शिष्य शासन प्रभावक-नीडर वक्ता पू. आ. श्री अशोकसागर सूरिजी म.सा. शिष्य परमात्म भक्तिरसभूत पू. आ.
 श्री जिनचन्द्रसागर सू.म.सा. लघु गुरु भ्राता प्रवचन प्रभावक पू. आ. श्री हेमचन्द्रसागर सू.म. शिष्य पू. गणिवर्य श्री पूर्णचन्द्र सागरजी
 म.सा. आ आगमिक सूत्र अंगे सं.२०५८/५९/६० वर्ष दरम्यान संपादन कार्य माटे महेनत करी प्रकाशक दिने पू. सागरजी म.

॥ श्री तन्दुलवैचारिक सूत्रं ॥

२२

पू. सागरजी म. संशोधित

સંસ્થાપિત પ્રકાશન કાર્યવાહક જૈનાનંદ પુસ્તકાલય સુરત દ્વારા પ્રકાશિત કરેલ છે.

તંદુલ વૈચારિક

૨૩

સંપાદક શ્રી

પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી આનંદસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા.ના ચરણે શત્ શત્ વંદન...

॥ श्री तंदुलवेयालिय सूत्रम् ॥